

27.11.2018

Asia/4

§ 213

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuosille 2018–2021

HEL 2018-012056 T 00 01 00

Päätös

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti hyväksyä liitteenä olevan kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palvelujen osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelman vuosille 2018–2021.

Käsittely

Asian aikana kuultavana oli kehittämissyksikön päällikkö Reetta Sariola. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Reetta Sariola, yksikön päällikkö, puhelin: 310 32987
reetta.sariola(a)hel.fi

Liitteet

1 Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palvelujen osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2018-2021.pdf

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Taustaa

Osallisuus

Helsingin kaupunkistrategian 2017–2021 keskiössä on asukkaiden osallisuuden edistäminen. Strategiallaan Helsinki vahvistaa asemaansa osallisuuden ja avoimuuden edelläkävijänä. Helsinki otti marraskuussa 2017 käyttöön osallisuus- ja vuorovaikutusmallin tukemaan näiden tavoitteiden toteutumista.

Kaupunginvaltuusto päätti 16.3.2016 johtamisjärjestelmän uudistamisen periaatepäätöksessä, että osana muutosta tehdään kaupunkilaisien osallistumisen linjaukset, joissa määritellään, miten aiemmin tehtyjä osallistumisen ja kuulemisen kokeiluja vakinaistetaan ja otetaan käyttöön, sisältäen ainakin osallistuvan budjetoinnin, asukas- ja käyttäjäraadit sekä verkko-osallistumisen. Kaupunginhallitus päätti 13.11.2017 kehottaa toimialalautakuntia osaltaan raportoimaan osallisuuden toteutumisesta kaupunkistrategian arvioinnin yhteydessä valtuustokauden puolella välissä. Osallisuusmalli arvioidaan valtuustokauden aikana sekä avoimissa asukastilaisuuksissa että kaupunginhallituksessa. Kaupunginhallitus kehottaa toimialalautakuntia samassa yhteydessä osaltaan raportoimaan osallisuuden toteutumisesta. Arvioinnin yhteydessä kaupunginhallitus päättää tarvittavista toimista osallisuusmallin jatkokehittämiseksi ja laajentamiseksi.”

Helsingin kaupungin osallisuuden periaatteet on kirjattu Helsingin kaupungin hallintosääntöön (§ 174/13.6.2018: osa V Osallistuminen ja viestintä, luku 27 Kaupunkilaisten ja palvelunkäyttäjien osallistumisoi-keus), jolloin ne sitovat koko kaupunkiorganisaatiota. Kaupunginhallitus päätti 13.11.2017, § 1047 osallisuusmallin toimeenpanon ja rahoituksen periaatteiden ja niiden osatekijöihin perustuvan osallisuusmallin toimeenpanemiseksi vuosina 2018–2021. Lisäksi Helsingin kaupunginhallitus päätti 1.10.2018 Osallistuvan budjetoinnin toteuttamisen 2018–2019.

Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmallin perustana on kaupunkilaisien tieto ja osaaminen ja yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet. Toimialat toteuttavat ja seuraavat osallisuutta omassa toiminnassaan yhteisten periaatteiden mukaisesti. Helsingin osallisuuden periaatteet ovat:

- yksilöiden ja yhteisöjen osaamisen ja asiantuntijuuden hyödyntäminen
- omaehtoisen toiminnan mahdollistaminen
- yhdenvertaisten osallistumismahdollisuuksien luominen.

Yhdenvertaisuus

Yhdenvertaisuuden periaate on vahvistettu perustuslain (731/1999) §:ssä 6. Yhdenvertaisuuden edistämisestä ja syrjinnän kielloista on tarkempaa sääntelyä perustuslain sekä eurooppalaisen ja kansainvälisen normiston ohella yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014).

Yhdenvertaisuuslaki edellyttää kuntien laativan yhdenvertaisuussuunnitelman. Helsingin kaupungissa laadittiin erilliset yhdenvertaisuussuunnitelmat koskien kaupungin henkilöstöä, palveluja sekä roolia koulutuk-

sen järjestäjänä. Kaupunginhallitus hyväksyi kokouksessaan 3.4.2017, § 339 palveluja koskevan yhdenvertaisuussuunnitelman linjaukset sekä henkilöstön yhdenvertaisuussuunnitelman linjaukset ja toimenpiteet. Kaupunginhallituksen päätös periaatteista ja linjauksista yhdistettynä konkreettisten toimenpiteiden koontiin vuodelle 2017 sekä tavoitteisiin muodostavat Helsingin kaupungin palvelujen yhdenvertaisuussuunnitelman.

Osana päätöstään 3.4.2017, § 339 kaupunginhallitus kehotti kaupunginkansliaa laatimaan palvelutoiminnan yhdenvertaisuussuunnitelmaan liittyvän ohjeen, joka tukee toimialojen toiminnan suunnittelua yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Ohjeessa todetaan, että yhdenvertaisuuden edistäminen ei edellytä erillisen asiakirjan laatimista, vaan se voidaan sisällyttää osaksi muita suunnitelmia.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa määritellään osallisuuden rakenteet, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden nykytila sekä esitellään varsinainen suunnitelma osallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla. Toimialan osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vahvistaa kaupunkilaisten keskinäistä luottamusta, tukee kaupunkilaisten kykyä vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäristöönsä sekä mahdollisuuksia toimia toistensa hyväksi. Yhdenvertaiset palvelut ja osallistumismahdollisuudet rakentavat toimivaa kaupunkia, laadukkaita palveluita ja tukevat sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa toteutetaan valtuustokauden (2017–2021) loppuun asti. Suunnitelmaa arvioidaan valtuustokauden lopulla sekä osana kaupunkistrategian puoliväliarviointia keväällä 2019.

Osallisuuden johtamisrakenteen mukaan apulaispormestari vastaa osaltaan toimialallaan osallisuuden ja vuorovaikutuksen toteutumisesta (Hallintosääntö 9 luku § 2). Lautakunnan tehtävänä on vahvistaa osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelma ja raportoida sen toteutumisesta kaupunkistrategian yhteydessä valtuustokauden puolella välissä. Toimialan johtoryhmän tehtävänä on hyväksyä toimialan suunnitelma ja siihen liittyvä raportointi vietäväksi päätöksentekoon lautakunnalle sekä seurata osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelman ja siihen liittyvien sitovien tavoitteiden toimeenpanoa.

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle on nimetty osallisuuden ja yhdenvertaisuuden ohjausryhmä sekä osallisuuden ja yhdenvertaisuuden työryhmä. Osallisuus- ja yhdenvertaisuustyötä edistävät osaltaan myös erilaiset työntekijöille suunnatut osallisuutta ja yhdenvertaisuutta sekä

monimuotoisuutta toimialalla edistävät verkostot. Osallisuutta ja yhdenvertaisuutta edistetään osana kaikkea toimialan toimintaa.

Nykytilan kartoitus

Osallisuus- ja yhdenvertaisuustoimintaan liittyen kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla on tehty seuraavat taustakartoitukset:

- Kuvan osallisuuskartoitus
- Kuvan osallisuustoiminnan arviointi
- Kuvan yhdenvertaisuuskartoitus

Henkilöstöä ja johtoa osallistettiin suunnitelman tavoitteiden laatimiseen vuonna 2018 kahdessa henkilöstön työpajassa, toimialalla asiantuntijatehtävissä työskenteleville järjestetyillä osallisuusmessuilla ja toimialan johdon työpajassa. Lisäksi palvelukokonaisuuksien johtoa haastateltiin osallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta ja kehittämisestä. Työpajoissa, messuilla sekä haastatteluilla tavoitettiin 132 osallistujaa. Henkilökunnalla oli mahdollisuus vastata osallisuuden tilaa kartoittavaan kyselyyn. Kyselyyn vastasi 136 henkilöä.

Taustakartoitusten perusteella on tunnistettu palveluiden vahvuudet ja haasteet osallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteuttamisessa sekä selvitetty kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan yhteistä osallisuus- ja yhdenvertaisuustekemistä, toiminnallisia hankkeita ja kehittämistarpeita.

Kyselyn mukaan osallisuus toteutuu monessa palvelussa hyvien käytäntöjen ja hankkeiden avulla, mutta haasteena on osallisuuden juurruttaminen koko toiminnan ja kaikkien toimijoiden läpileikkaavaksi käytännöksi. Osallisuuden vahvistamiseksi toivottiin johdon tukea ja mahdollistamista osallisuuden rakenteille. Palveluiden johto, kyselyyn vastanneet ja osallisuuden asiantuntijat toivoivat koulutusta ja menetelmäoppia osallisuuden ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseksi. Nykytilakartoituksen perusteella yhdenvertaisuus koettiin tärkeänä, mutta vastaajat kokivat menetelmien ja osaamisen olevan puutteellista. Osallisuustoiminnan arviointi osoitti, että erityisesti yhteiskehittämistä tapahtuu monella tasolla palveluissa, mutta alueellinen osallisuus, omaehtoisen toiminnan tuki ja päätöksenteko-osallisuus vaativat vahvistamista.

Osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Helsingin kaupungin kaikkia toimialoja ohjaa yhteinen osallisuuden viitekehys. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla tämä tarkoittaa seuraavaa:

Yhdenvertaisuus palveluissa

Esteettömät ja saavutettavat palvelut mahdollistavat yhdenvertaiset palvelukokemukset. Tunnistamme yhdenvertaisuuden periaatteet ja so-

vellamme niitä asiakaskokemuksen parantamisessa. Kehitämme palvelujamme, tilojamme ja viestintäämme entistä saavutettavammiksi ja esteettömämmiksi. Rakennamme yhdenvertaisuuden läpäiseväksi periaatteeksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan johtamisrakenteisiin ja toimintakulttuuriin. Vapaaehtoistoiminnalla vahvistamme yhdenvertaisuutta. Kaksikielisyyttä kehitetään yhteistyöverkostoja hyödyntämällä.

Käyttäjien osallisuus

Käyttäjäkehittäminen on yhdenvertaista ja kaikilla on oikeus vaikuttaa palveluunsa. Tunnistamme palvelun kehittämisen kannalta olennaiset käyttäjäryhmät. Vahvistamme työntekijöiden osaamista käyttäjälähtöisestä suunnittelusta sekä organisaatiomme kykyä hyödyntää sitä oikea-aikaisesti. Olemme aktiivisesti mukana kaupungin osallistuvassa budjetoinnissa. Yhteen sovitamme nuorten osallistuvan budjetoinnin RuutiBudjetin yhtenäiseksi pedagogiseksi kokonaisuudeksi koulujen Ruuti-rahon ja kaupungin osallistuvan budjetoinnin kanssa. Kehitämme osallistamismallit tilahankkeisiin. Kehitämme haavoittuvassa asemassa olevien kuulemiskäytäntöjä.

Kaupunkilaisten tiedon ja osaamisen hyödyntäminen

Palvelumme kehitetään käyttäjälähtöisesti ja hyödynnämme kaupunkilaisten ja heidän yhteisöjensä asiantuntemusta. Meillä on kanavat, osaamista ja välineet hyödyntää kaupunkilaisten ja yhteisöjen tietoa ja osaamista kehittämisen lähtökohtana. Hyödynnämme järjestöjen ja yhteisöjen verkostoja kaupunkilaisten osallistamiseksi ja asiantuntijatiendon lähteenä. Arvioimme aktiivisesti hyödyntämiemme asiantuntijatahojen edustavuutta.

Alueellinen vaikuttaminen

Toimintamme on asukas- ja yhteisölähtöistä alueiden kehittämisessä. Tunnistamme alueelliset ekosysteemit sekä kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan yhteiset tavoitteet alueilla. Hyödynnämme alueellisia osallistuvan budjetoinnin prosesseja alueiden kehittämisessä. Kehitämme kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan olosuhteiden suunnittelun periaatteita alueiden asukkaiden ja yhteisöjen kanssa. Toimintamme tukee alueiden yhdenvertaista osallisuutta pitkäjänteisesti.

Kaupunkilaisten aktivismi ja omaehtoinen toiminta

Tuemme kaupunkilaisten omaehtoista toimintaa Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan kaikissa palveluissa. Aktivistit ja muut toimijat löytävät tukemme helposti. Rakennamme omaehtoisen toiminnan tukea systemaattisesti palveluihin ja asiakasrajapintoihin. Kaupunkilaiset ja yhteisöt löytävät toimialan avustukset helposti. Avustusjärjestelmiä kehitte-

tään yhdessä avustusta saavien kanssa. Yhtäläiset tilanvarausperiaatteet on tunnistettu ja tilojen varaaminen on helppoa ja sujuvaa.

Asiointi ja asiakaskokemus

Kaupunkilaiset toivotetaan tervetulleiksi palveluihimme. Asiakaskokemus rakentuu aktiiviselle kehittämiselle ja hyvälle käytännölle. Asiakaskokemus on kuvattu ja tunnistettu kaupunkilaisprofiilien menetelmätyökalun avulla. Keräämme asiakaspalautetta ja -tietoa monipuolisesti. Asiakaskokemusta kehitetään palautteiden avulla systemaattisesti. Asiakaspalvelumme on yhdenvertaista. Kehitämme hyvää asiakaskokemusta digitaalisia palveluita hyödyntäen.

Kaupungin toiminta ja päätöksenteko

Päätöksentekomme vaikuttamisen paikat on kuvattu kaupunkilaisille ja päätöksentekomme perustuu palveluiden käyttäjien ja valmistelijoiden dialogiin. Kuvaamme päätöksenteon rakenteet ja osallistumisen paikat kaupunkilaisille. Hyödynnämme kaupunkilaisten käyttäjä- ja tieto-osaaamista päätöksenteossa. Päätöksenteon valmistelussa arvioidaan yhteiskehittämisen vaiheet ja päätösten ennakoarvioinnin tarpeen. Vahvistamme kaupunkilaisten kykyä toimijuuteen tukemalla digitaalista osallisuutta.

Nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen toimintaympäristön kehittämisvastuu (Ruuti)

Helsingin kaupunginhallitus on päättänyt (18.12.2017) Helsingin nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin asettamisesta. Nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen Ruuti-kokonaisuuden kehittämisvastuu on ensisijaisesti kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalla, tiiviissä yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa. Ruuti on jatkuvasti kehittyvä toimintakokonaisuus. Kuluvan strategiakauden erityisenä tärkeimpänä kehittämisen kohteena on nuorisopalveluiden toteuttaman nuorten osallistuvan budjetoinnin RuutiBudjetin yhteensovittaminen yhtenäiseksi pedagogiseksi kokonaisuudeksi koulujen Ruuti-raham ja kaupungin osallistuvan budjetoinnin kanssa. Myös nuorten aloitejärjestelmää kehitetään vaikuttavammaksi. Nuorisoneuvoston (ent. Ruudin ydinryhmä) rakenteita on muokattu vuoden 2018 aikana ja kehittämistä jatketaan nuorisoneuvoston kanssa. Nuorten osallistumisen ja vaikuttamisen tuen yhdenvertaisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Ruuti-vaikuttamiskokonaisuudesta tehdään vuosittain toimintasuunnitelma, joka hyväksytään osana kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan osallisuuden ja yhdenvertaisuuden suunnitelmaa.

Osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelman toimeenpano ja arviointi 2018–2021

27.11.2018

Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan osallisuuden ja yhdenvertaisuuden tavoitteet ja toimenpiteet määritellään vuosittain osana toimialan talousarviota ja toimintasuunnitelmaa sekä huomioidaan toimialan sitovissa toiminnallisissa tavoitteissa. Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palvelukokonaisuuksissa osallisuutta ja yhdenvertaisuutta toteutetaan osana palvelukokonaisuuksien toimintasuunnitelmia.

Toimialan kehittämispalvelut tarjoavat palveluille tukea osallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteuttamisessa ja kehittämisessä sekä arvioi, seuraa ja raportoi osallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumista toimialalla. Lisäksi kaikille toimialan työntekijöille tarjotaan koulutusta osallisuuden ja yhdenvertaisuuden lähtökohdista ja soveltamisesta omaan työhön.

Osallisuus- ja yhdenvertaisuus on läpileikkaava periaate toimialan toiminnassa ja kehittämisessä.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Reetta Sariola, yksikön päällikkö, puhelin: 310 32987
reetta.sariola(a)hel.fi

Liitteet

1 Kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan palvelujen osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2018-2021.pdf

Oheismateriaali

1 Osallisuuskartoitus - Osallisuustoiminta palveluittain, kehittämiskohteet 2018
2 Palveluiden taustakartoitus - osallisuus ja yhdenvertaisuustoiminta Kuvassa 2018
3 Kuvan palveluiden yhdenvertaisuuskartoitus 2018
4 Yhdenvertaisuussuunnitelman palvelujen kuvailut

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano